

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWOGRÓD NA LATA 2021 - 2032

Opracowanie:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie
przy współpracy Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie
oraz
instytucji i organizacji społecznych z terenu miasta i gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	6
1. DEMOGRAFIA	9
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	11
3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN	17
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	45
1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	46
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM	52
3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	57
ZAKOŃCZENIE	59

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi, obok rozwoju infrastruktury, jedno z najważniejszych zadań każdego miasta i gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 16b. pkt 1 i 2 oraz art. 17.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004). Dnia 12 lutego 2013 roku dokument Strategii na lata 2013–2020 został przyjęty przez Radę Miejską w drodze uchwały Nr XIX /111/2013.

W maju 2020 roku koordynator Strategii - OPS w Nowogrodzie, w związku z koniecznością wypracowania nowego dokumentu oraz dokonania monitoringu strategii z lat 2013-2020 podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad opracowaniem nowego dokumentu, oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogród do 2032 roku. Proces prac rozpoczęto od przygotowania harmonogramu i trybu prac nad Strategią, przygotowano pisma diagnostyczne do organizacji i instytucji, badające potrzeby i zasoby społeczne; dokonano analizy danych i programów zastanych. Dane statystyczne oraz instytucjonalne zostały opracowane z uwzględnieniem okresu 2013-2019 (ostatnie na dzień 31.12.2019). Przegląd zmian społecznych w latach 2014-2019 służył zebraniu informacji o tendencjach w poszczególnych obszarach. Kolejne działania dotyczyły prac analitycznych Zespołu ds. Opracowania Strategii. Został on powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Nowogrodu.

Robocza wersja dokumentu została poddana konsultacjom społecznym oraz ocenie Komisji ds. Społecznych Miasta Nowogród. Zgłoszone uwagi zostały uwzględnione w Strategii. Po uchwaleniu przez Radę Miejską dokument zostanie upowszechniony na stronie www oraz przesłany do wszystkich instytucji i organizacji uczestniczących w partycypacyjnym procesie prac.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w mieście i w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci ,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców miasta i gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Dokonano więc analizy celów i kierunków działań w:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa,
- Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych do 2020 roku,
- Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do 2020 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2020 roku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Łomżyńskiego na lata 2016-2022,
- Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Sąsiedzi” na lata 2014-2020.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano zapisy: Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nowogród na lata 2016-2022, innych programów społecznych, a także Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2014-2019. Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

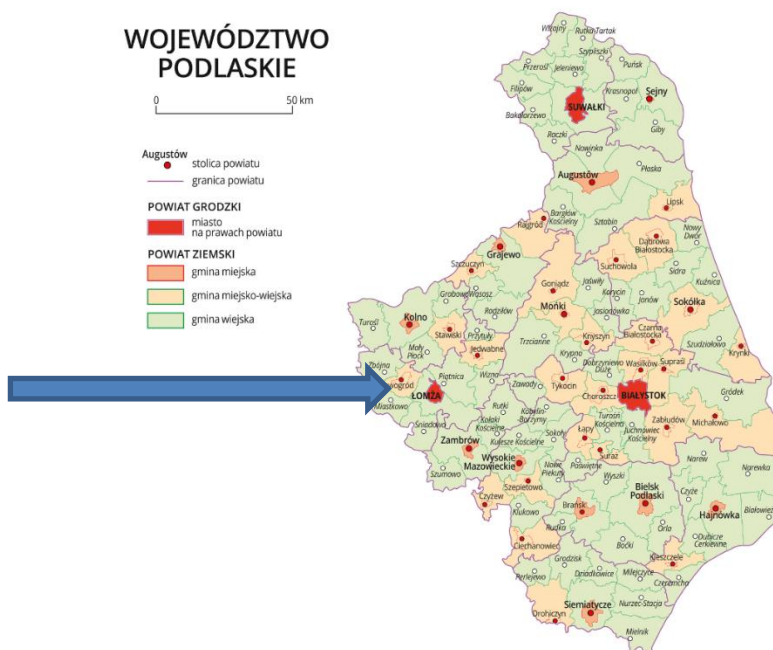
Strategia została przygotowana na okres do 2032 roku. Założony czas ma pozwolić na wdrażanie zmian w instytucjach i społeczności w dłuższej perspektywie społecznej, wykorzystanie nowego okresu finansowania z EFS, uaktualnianie kierunków zadań i zapisów z nowych programów gminnych, powiatowych (większość kończy się w 2020 roku), wojewódzkich oraz dokumentów krajowych, planowanych do 2030 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogród składa się z 2 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno – diagnozę sytuacji społecznej w mieście i gminie, wnioski, tendencje i prognozy zmian społecznych w rozdziale I oraz misję i cele, harmonogram realizacji, sposoby zarządzania w rozdziale II.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

Gmina Nowogród to gmina miejsko-wiejska, położona w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim na obszarze Międzyrzecza Łomżyńskiego. Sąsiaduje z gminami Mały Płock, Łomża, Miastkowo i Zbójna. Miasto Nowogród położone jest na wysokiej skarpie naprzeciwko ujścia Pisy do Narwi. Szczególne warunki naturalne, bezpośrednie sąsiedztwo Puszczy Kurpiowskiej, skrzyżowanie tras wodnych i lądowych z północy na południe i ze wschodu na zachód, droga wodna z Warszawy na Mazury predestynują Nowogród do pełnienia funkcji turystycznej.

Rysunek 1: Umieszczenie gminy w województwie podlaskim

Powierzchnia gminy Nowogród wynosi 10 098 ha. Stanowi to 7,5% powierzchni powiatu łomżyńskiego oraz 0,5% powierzchni województwa podlaskiego. Ponad 53,5% ludności gminy jest mieszkańcami Nowogrodu, pozostali mieszkańcy są osiedleni w 16 miejscowościach/sołectwach gminy:

1. Baliki, Ptaki
2. Chmielewo
3. Dzierzgi
4. Grądy
5. Grzymały
6. Jankowo-Młodzianowo
7. Jankowo-Skarbowo
8. Kupnina
9. Mątwnica
10. Mątwnica

11. Serwatki
12. Sławiec
13. Sławiec
14. Sulimy
15. Szablak
16. Morgowniki

Wsie są zróżnicowane pod względem wielkości, od największej Mątewicy do liczącej kilku mieszkańców wsi Ptaki. Gęstość zaludnienia w gminie w roku 2019 wynosiła 40 os/km², w tym miasto – 53 os/km², tereny wiejskie – 31 os/km². Tereny zurbanizowane zajmują jedynie 6% ogólnej powierzchni gminy.

Siedzibą władz gminy i urzędów jest miasto Nowogród. Układ komunikacyjny gminy stanowią drogi wojewódzkie nr 645 Łomża – Nowogród – Zbójna – Łyse – Myszyniec i droga wojewódzka nr 648 Miastkowo – Nowogród – Stawiski

Podstawą gospodarki gminy jest rolnictwo. Dominuje sektor prywatny (82%). Użytki rolne stanowią 68,8% powierzchni gminy i są dość słabej jakości. Grunty orne klasy V-VI stanowią 56,6%. Użytki zielone występują w dnach dolin rzecznych i obniżeniach terenu. Gospodarstwa rolne w gminie są średniej wielkości. Dominuje produkcja mieszana i hodowla bydła mlecznego. Blisko 30% gospodarstw rolnych prowadzi również działalność pozarolniczą. Turystyka, obok rolnictwa, stanowi podstawowy kierunek rozwoju miasta i gminy Nowogród. Wspaniałe starorzecza Narwi i Pisy oraz obie rzeki dostarczają mnóstwa możliwości spędzania czasu wolnego. Położenie sprzyja rozwojowi turystyki wodnej, zwłaszcza kajakarstwa. Warte polecenia jest szczególnie spływ kajakowy "Pisa - Narew" obejmujący swoim zasięgiem kompleks największych bagien w Europie. Wśród **atrakcji przyrodniczych należy wymienić**: Równinę Kurpiowską - z charakterystycznym krajobrazem łąkowo - pastwiskowo – leśnym, Puszcza Kurpiowska, Starorzecze Narwi i liczne szlaki turystyczne.

Rysunek 2: Gmina Nowogród

Gmina jest zwodociągowana w 99%. Wodociąg łączy 16 miejscowości. Korzysta z niej 1042 gospodarstw domowych. Gmina Nowogród posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków. Sieć kanalizacji sanitarnej

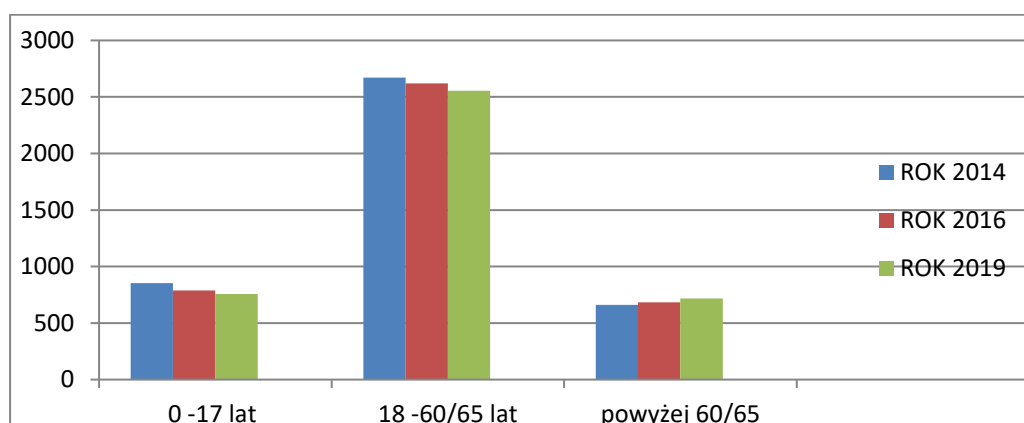
oparta jest na układzie grawitacyjno-pompowym, gospodarstwa na terenie gminy, korzystają z przydomowych, lokalnych zbiorników bezodpływowych.

1. DEMOGRAFIA

Według danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie na dzień 31.12.2019 roku gminę zamieszkiwało **4 028 osób, w przeciągu ostatnich 5 lat liczba ta spadała o 155 osób**. Największy spadek odnotowano w grupie wieku produkcyjnego. Najbardziej widoczny **wzrost w grupach wiekowych dotyczy osób starszych**.

Na koniec 2019 r. na terenach miejskich mieszkało 2141 osób, a na terenach wiejskich 1888 osób. Wśród ludności gminy 50,7% stanowiły kobiety, a 49,3% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosił 40,5 lat i był nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.¹

Wykres 1: Ludność gminy Nowogród w latach 2014-2019

Dane: Urząd Miejski w Nowogrodzie, Statystyka mieszkańców

Tabela 1 : Demografia w latach 2014-2019

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2014	852	2 670	660	4 182
2016	788	2 619	683	4 090
2019	756	2 554	718	4 028
Tendencja	Spadek o 96	Spadek o 116	Wzrost o 58	Spadek o 155 osób

Dane: Urząd Miejski w Nowogrodzie, Statystyka mieszkańców

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowograd

Wśród mieszkańców w 2019 roku grupę 18% - czyli 756 osób stanowiły dzieci i młodzież. W wieku produkcyjnym gminę zamieszkiwało 2554 osoby, co stanowiło 63% oraz 718 osób (17%) w wieku poprodukcyjnym.

W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, **gmina Nowogród w latach 2014-2019 wykazuje podobne tendencje** – nastąpił w tej grupie największy wzrost liczby osób w stosunku do ogółu mieszkańców.

Grupa seniorów, której liczba ulega wzrostowi najbardziej dynamicznie, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia**. Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Mimo znaczących – jak wykazują badania - zmian w trybie życia Polaków, nadal znaczna liczba osób zmaga się z nadwagą, co ma również negatywny wpływ na poziom umieralności. Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035r., zaś kobiet o niewiele ponad 3 lata tj. do 82,9 w 2035r. Różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia kobiet i mężczyzn z obecnych 8,7 lat zmniejszy się do 5,8 lat. Zatem nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Miejski w Nowogrodzie można zaobserwować, że na przestrzeni pięciu lat:

- gmina odnotowywała w roku 2019 wysoki, ujemny przyrost naturalny, wcześniej tendencja ta była dodatnia
- utrzymuje się wciąż wysokie saldo migracji,
- spada liczba zawieranych małżeństw.

Tabela 2 : Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2014-2019

Rok	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Ilość zawartych rozwodów	-	-	5
Ilość zawartych małżeństw	18	27	17
Ilość zgonów	52	39	47
Ilość urodzeń	52	41	32
Przyrost naturalny	0	2	-15
Migracja (saldo)	-12	-15	- 17

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach zarówno samorządu lokalnego, sprzyjających polityce prorodzinnej, aktywności senioralnej .

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Nowogród posiada niezwykle środowisko naturalne. Na jej terenie znajdują się pradoliny Narwi i Pisy oraz część kompleksu Równiny i Puszczy Kurpiowskiej. Szczególnie cenne są starorzecza i naturalne zbiorniki wodne, zalewane muliste brzegi rzek, wydmy śródlądowe, łąki trzęślicowe i ziołorośla nadrzeczne. Doliny Narwi i Pisy zostały włączone do obszarów Natura 2000. Cennym elementem naturalnego środowiska są bagna i mokradła. Wywierają one korzystny wpływ na lokalne stosunki wodne, retencję wód powierzchniowych, dodatnio wpływając na biocenozy leśne oraz otaczające je agrocenozy i biocenozy łąk i pastwisk.

Powierzchnia kompleksów leśnych na terenie gminy Nowogród stanowi ok. 23 % całkowitej powierzchni gminy. Zwarte kompleksy leśne występują w sołectwie Szablak oraz na terenach sołectw nadpisańskich Morgowniki, Baliki, Serwatki i Kupnina. Lasy po prawej stronie Narwi stanowią część kompleksu Puszczy Kurpiowskiej, przechodzącej w kierunku północno-zachodnim w Puszcę Piską. Gospodarka leśna prowadzona jest przez nadleśnictwa Nowogród i Łomża, 22,9% lasów jest własnością prywatną.

Gmina Nowogród jest gminą typowo rolniczą. Około 80 % mieszkańców to rolnicy i ich rodziny. Większość z nich korzysta z instrumentów wspólnej polityki rolnej UE w postaci dopłat bezpośrednich, obszarowych oraz innych form wspomagania rolników i produkcji rolnej. Rolnictwo nastawione jest przede wszystkim na produkcję mleka i trzody chlewnej.

Użytki rolne stanowią 68,8% powierzchni gminy i są dość słabej jakości. Grunty orne klasy V-VI stanowią 56.6% areалу. Użytki zielone występują w dolinach rzecznych i obniżeniach terenu. Dominują małe gospodarstwa do 10 ha, stanowią 65% wszystkich (w tym 61% to gospodarstwa do 5 ha).

Wzrasta liczba gospodarstw o powierzchni 15 ha i większej. 17%.

Blisko 30% gospodarstw rolnych prowadzi również działalność pozarolniczą. Dzięki położeniu gminy nad rzekami Narwią i Pisą oraz w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego Puszczy Kurpiowskiej jej tereny stanowią podstawę dla rozwoju działalności i usług związanych z rolnictwem, handlem, a także agroturystyką i turystyką. Obszar Kurpiowszczyzny, znany z charakterystycznych wytworów rzemiosła i ludowej sztuki pozwala na rozwój drobnej wytwórczości artystycznej związanej z kurpiowskim regionem.

Miasto Nowogród stanowi istotny element liniowych projektów turystycznych „Pisa - Narew” i „Szlak wodny Króla Stefana Batorego - Zalew Zegrzyński - Niemen”, bo tu łączą się obie rzeki Pisa z Narwią i tu znajduje się jedna z największych atrakcji turystycznych - Skansen Kurpiowski im. Adama Chętnika. Na infrastrukturę turystyczną składa się:

- hotel „Kurpia Arte” w Nowogrodzie,
- Ośrodek Wypoczynkowo - Rehabilitacyjny Pensjonat Ptaki,
- Schronisko dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowogrodzie,
- Restauracja „Wiszące Ogrody nad Narwią” w Nowogrodzie,
- Dom Weselny „Pasjonata” w Nowogrodzie,
- Pub - „ENZO” Nowogród,
- Karczma Kurpiowska,
- Skansen,
- Bar „Bartek” ,
- gospodarstwa agroturystyczne w Nowogrodzie, Morgownikach. Atrakcyjne tereny do aktywności w obszarze turystyki i agroturystyki położone są wzdłuż rzek Narew i Pisa.

Miejscowości o potencjale turystycznym i rekreacyjnym to przede wszystkim Baliki, Ptaki, Serwatki, Morgowniki oraz Szablak.

Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Nowogród posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru. Przemawia za tym również liczba i profil podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy włączając rolnictwo. W 2019 roku na terenie Gminy Nowogród funkcjonowało 773 indywidualnych gospodarstw rolnych oraz 308 podmiotów publicznych i prywatnych.

Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl) na obszarze gminy Nowogród zarejestrowanych było:

Tabela 3: Przedsiębiorczość w gminie

	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Podmioty zarejestrowane ogółem	277	261	308
Sektor publiczny	12	11	10
Sektor prywatny – ogółem,	265	249	287
w tym:			
osoby fizyczne prow. dział.	220	200	243
spółki	11	11	12

spółdzielnie	4	5	2
stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	15	17	17
podmioty nowo zarejestrowane	30	21	29

Dane: Bank danych lokalnych GUS²

Na podstawie analizy danych z tabeli można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika działalności przedsiębiorczej była wzrostowa.

W roku 2019 na terenie Gminy Nowogród wśród 308 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, 287 stanowił sektor prywatny (w tym 243 osób fizycznych prowadzących działalność).

Obszary działalności podmiotów przedstawiały się następująco:

- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo,
- budownictwo,
- handel i naprawy,
- hotele i restauracje, gastronomia, zakwaterowanie
- transport, składowanie, łączność.

Obserwuje się stały trend w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, w roku 2019 zarejestrowano 29 nowych podmiotów.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (201) jest **mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników**.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Nowogrodu 150 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 25 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo wynosi -125.

Analiza lokalnego rynku pracy dotyczy również osób pozostających bez pracy. Została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia, udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Łomży. Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy występuje duże przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia; 58% pozostających bez pracy zamieszkuje miasto Łomża, a pozostałe 42% stanowią mieszkańcy powiatu łomżyńskiego. Z ogólnej liczby 3 040 zarejestrowanych

² W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

bezrobotnych na dzień 31.12.2019 przez PUP w Łomży - 109 osób **(3,6% spośród wszystkich w powiecie) to osoby zamieszkałe na terenie gminy Nowogród.**

Bezrobocie w powiecie łomżyńskim systematycznie spada z 6 274 osób w 2014 roku zmniejszyło się o 48% w przeciągu 5 lat, to jest spadło do 3 040 osób w 2019 roku. **Spadek dotyczy również gminy Nowogród** z 257 zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Nowogród w roku 2014 - do 109 w roku 2019, czyli o 148 osób (57 %).

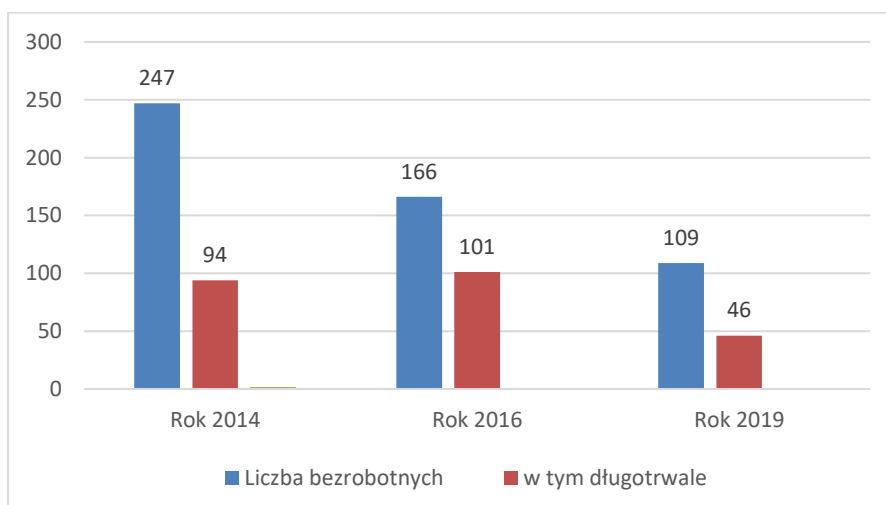
Bezrobocie rejestrowane w gminie Nowogród wynosiło w 2019 roku 4,3% ogółu mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego oraz więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nowogród w latach 2014–2019 wynosiła:

w roku 2014 - 9,2%, były to 247 osób

w roku 2016 - 6,3%, było to 166 osób

w roku 2019 – 4,3%, było to 109 osób.

Wykres 2: Struktura bezrobotnych w gminie Nowogród w latach 2014-2019

Dane: PUP Łomża

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2019 roku dla obszaru gminy **zarejestrowanych od długiego czasu było 46 osób, czyli 42 % osób.** Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia.

Liczba osób uprawnionych do zasiłku w 2019 roku stanowiła jedynie 22 osoby, czyli ok. 20 % osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Łomży (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2019) aż 92 osoby były w sytuacji szczególnej na rynku pracy. Poza osobami długotrwale bezrobotnymi można wskazać dominującą grupę wiekową. Są to osoby młode do 30 roku życia, które stanowią 34% ogółu bezrobotnych. Wśród bezrobotnych liczną kategorią są także osoby po 50 roku życia. Populacja ta stanowiła wg PUP 26% ogółu bezrobotnych.

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych w 2019 r. OPS w Nowogrodzie informował osoby bezrobotne, korzystające z pomocy społecznej o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji zainteresowanych szkoleniami.

We współpracy z PUP w Łomży w ramach prac społecznie – użytecznych pracowało w gminie w 2019 roku średnio po 6 osób miesięcznie. Byli to mieszkańcy bez prawa do zasiłku i korzystali oni ze świadczeń z pomocy społecznej.

W odpowiedzi na poszukiwanie rozwiązań skierowanych do grup szczególnych Powiatowy Urząd Pracy w Łomży realizował wiele programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy, w tym:

- **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie łomżyńskim i mieście Łomża**
Projekt skierowany do osób młodych w wieku 18-29 lat, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży jako bezrobotne, oraz osób z kategorii NEET.

Formy wsparcia:

- Pośrednictwo pracy z utworzeniem Indywidualnego Planu Działania
- Staże
- Prace interwencyjne
- Jednorazowe środki na działalność gospodarczą

– Bon na zasiedlenie

- **Dziś bierni - jutro aktywni** w ramach: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014 – 2020 (RPO WP). Celem głównym projektu było zwiększenie zdolności do zatrudnienia 198 osób od 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie łomżyńskim i mieście Łomża. Uczestnikami projektu będą osoby od 30 roku życia zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako osoby bezrobotne.
- **Program staży w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowany z rezerwy Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.**
- Projekt w partnerstwie z miastem Łomża i Kolno oraz czterema powiatami – zambrowskim, hajnowskim, siemiatyckim, wysokomazowieckim, a także z gminą Boćki pod nazwą „**Regionalne Innowacje Społeczne - Centra Integracji Społecznej województwa podlaskiego**”. Inicjatywę skierowano do 60 osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych długotrwale bez względu na wiek, płeć czy niepełnosprawność. W okresie pobytu w CIS, każdy uczestnik otrzyma świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych, ubezpieczenie NNW, badania lekarskie, szkolenie BHP.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego. Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Nowogród posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN:

- Na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika przedsiębiorczości miała charakter wzrostowy (w 2014 było w gminie 277, w 2019- 308 zarejestrowanych podmiotów), co wskazuje na dobre warunki lokalne i zarządzanie w sferze gospodarczej.
- Należy utrzymać tendencje sprzyjające zintensyfikowanemu rolnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z EU.
- Na terenie miasta i gminy Nowogród występuje niski poziom bezrobocia rejestrowanego. W roku 2019 osoby bezrobotne stanowiły 4,3 % ludności w wieku produkcyjnym, czyli 109 osób. Bezrobocie można określić spadającym na przestrzeni ostatnich pięciu lat, w roku 2014 wynosiło bowiem aż 9,2%, w grupie osób pozostających bez pracy było 247 osób.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z PUP i instytucjami

działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej; współpracować w realizacji projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale powyżej 12 miesięcy - ich liczba stanowiła w roku 2019 aż 42 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie.

- Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa, turystyki, usług, podmiotów ekonomii społecznej i aktywnej integracji. Wszystkie działania sprzyjałyby powstaniu większej liczbie zakładów pracy. Gmina realizowała długofalowy Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku, który aktualnie również wymaga aktualizacji.
- Wśród trudności niesprzyjających rozwojowi gospodarczemu instytucje wskazują na zbyt małą liczbę kursów autobusowych na trasie Łomża – Nowogród, które umożliwiłyby osobom z gminy pracę w mieście powiatowym.

3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta i gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

– EDUKACJA I KULTURA

W gminie Nowogród w roku szkolnym 2019/2020 edukacja odbywała się w Zespole Szkół Samorządowych w Nowogrodzie, gdzie nauką objętych było 327 dzieci w wieku szkoły podstawowej i 89 dzieci w oddziałach przedszkolnych. Wychowankowie przedszkola uczęszczali do 5 oddziałów przedszkolnych, w tym do jednego przy szkole podstawowej.

Przy szkole działa świetlica dla dzieci i młodzieży, zapewniająca opiekę osobom dojeżdżającym i/lub dzieciom rodziców pracujących. W roku 2019/2020 korzystało z niej 150 osób.

Sieć szkolna w Gminie Nowogród w latach wcześniejszych składała się z 2 szkół podstawowych (w Sławcu i w Nowogrodzie) i 1 gimnazjum (w Nowogrodzie). Po wprowadzeniu zmian w systemie edukacji we wrześniu 2017, prawo oświatowe zmieniło strukturę polskich szkół. Zmiany objęły wszystkie szczeble

edukacyjne - od szkół podstawowych po szkoły ponadpodstawowe. W tych pierwszych nauka wydłużona została do ośmiu lat, stąd w gminie funkcjonuje jedna szkoła podstawowa ośmioletnia.

Narastający spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych spowodował zamknięcie Szkoły Podstawowej w Sławcu na terenie Gminy Nowogród.

W latach 2014-2019 Gmina nie oferowała młodym rodzicom możliwości oddania pod fachową opiekę dzieci w wieku poniżej 3 lat, to jest miejsc w żłobkach czy punktach malucha.

Obsługą placówek oświatowych zajmuje się Urząd Miejski w Nowogrodzie.

Tabela 4: Liczba dzieci objętych edukacją w gminie w latach 2013-2019

Rok szkolny	2013/2014		2016/2017		2019/2020	
Placówki	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych
ZSS w Nowogrodzie	433	165	372	156	327	122
W oddziałach przedszkolnych	85	6	96	8	89	9
Razem	518	171 33%	468	164 35%	416	131 31%

Dane : Dane własne ZSS w Nowogrodzie

Tabela 4 wskazuje kolejne lata spadku ilości dzieci w szkołach podstawowych (o około 20%) na przestrzeni pięciu lat. Niewątpliwie dodatkowo wpłynęła na ten fakt reforma szkół podstawowych i likwidacja gimnazjum.

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy, dostrzegalny jest stabilny trend. W roku szkolnym 2013/2014 z wychowania przedszkolnego korzystało 85 dzieci (6 dojeżdżało), a w roku 2019/2020 liczba ta wynosiła 89 (w tym 9 dojeżdżających). W demografii gminy dostrzegalny jest jednak spadek liczby urodzeń: w roku 2014 przyszło na świat 52 dzieci, a w roku 2019 tylko 32 dzieci. Stała liczba dzieci przedszkolnych, pomimo mniejszej liczby rodzących się dzieci, to możliwy wzrost świadomości rodziców oraz zmniejszona liczba bezrobotnych na lokalnym rynku pracy, zwiększona dostępność miejsc w oddziałach przedszkolnych. Pobyt w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

W ZSS funkcjonują 2 pracownie komputerowe. Jedna pracownia wyposażona została w komputery w ramach projektu „Cyfrowy Nowogród”, z której korzystają uczniowie klas IV- VIII. Z drugiej pracowni komputerowej korzystają klasy I-III. W 4 salach znajdują się tablice interaktywne (w sali chemicznej, historycznej, matematycznej i edukacji wczesnoszkolnej). W sali polonistycznej znajduje się monitor otrzymany z programu „Aktywna tablica”. Szkoła posiada 6 projektorów zamontowanych na stałe w salach zajęć. W ramach projektu „Kompetencje kluczowe drogą twórczego rozwoju” doposażono w pomoce naukowe pracownie przyrodniczą. W ZSS działa radiowęzeł- czyli szkolne radio, obsługiwane przez samorząd uczniowski.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych szkoła wypełnia też funkcje opiekuńcze oraz zapewnia aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach.

W placówce, oprócz realizowanej podstawy programowej dzieci i młodzież uczestniczyły w zajęciach dodatkowych w ramach kół zainteresowań: przedmiotowych, artystycznych, informatycznych, wyrównawczych.

Zespół Szkół Samorządowych prowadził:

- 55 kół zainteresowań
- 4 programy
- 7 zajęć dodatkowych
- 37 zajęć wyrównawczych
- 27 zajęć rehabilitacyjnych, SI, terapeutycznych.

Wśród zajęć dominowały:

- Zajęcia sportowe
- Zajęcia grafomotoryczne
- Zajęcia językowe
- Zajęcia czytelnicze
- Zajęcia matematyczne
- Zajęcia teatralne.

Po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy to jest: zajęcia wyrównawcze, rewalidacyjne, logopedyczne, korekcyjne oraz dla uczniów uzdolnionych:

- językowe
- chemiczno – biologiczne,
- fizyczne,

- matematyczne,
- informatyczne,
- gry zespołowe
- przedsiębiorczość.

Ponadto placówka edukacyjna włącza się w lokalne, wojewódzkie i krajowe programy:

- a) zdrowotne: Owoce w szkole, Szklanka Mleka
- b) profilaktyczne, ekologiczne
- c) z zakresu bezpieczeństwa: „Bezpieczny uczeń na drodze”, „Grypa”, „Bezpieczne wakacje”
- d) charytatywne: Góra grosza, Caritas – skarbonka wielkopostna, Kiermasz stroików bożonarodzeniowych, „Sprzątanie Świata” i inne.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych.

Oprócz kadry pedagogicznej przedmiotowej, ZSS w Nowogrodzie zatrudnia niezbędnych specjalistów, w tym: pedagoga szkolnego, logopedę itp. Wspomagają oni również edukację dzieci niepełnosprawnych w gminie (w instytucji kształciło się w każdym roku od 4 do 9 dzieci z orzeczeniem).

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń. W roku szkolnym 2019/2020 nauczycieli wzięli udział w 31 kursach i innych formach doskonalenia, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkola i szkoły angażują się w wiele działań. W podmiocie funkcjonowała w analizowanym okresie Rada Rodziców. Szkoła w Nowogrodzie organizowała kwartalne warsztaty edukacyjne dla rodziców.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

ZSS zapewnia podopiecznym ciepłe posiłki, w roku 2014 korzystało z nich 254 dzieci, a w roku 2019-2020 247 dzieci.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2013-2019 nastąpił spadek ilości uczniów w Zespole Szkół Samorządowych w Nowogrodzie o około 20%, natomiast utrzymuje się liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną.
- Z analizy problemów obszaru edukacji w gminie wynika, iż konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
- Niezbędne jest utrzymanie zajęć pozalekcyjnych, gdyż gwarantuje to wyrównywanie szans

rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.

- Należy wesprzeć szkołę w rozwoju infrastruktury, w tym doposażeniu sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych (np. językowych) przy wykorzystaniu procesu i programu rewitalizacji.
- Z obserwacji pedagogicznej i osiągnięć edukacyjnych uczniów zauważalny jest wzrost liczby uczniów z dysfunkcjami, niepełnosprawnościami. Potrzeba wsparcia psychologicznego dla dzieci oraz przygotowania miejsca- sali specjalistycznej do rewalidacji uczniów niepełnosprawnych.

KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność w mieście i gminie jest dobrze funkcjonujący Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Nowogrodzie jest samorządową instytucją kultury, której podstawowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb społeczeństwa gminy z uwzględnieniem działań w zakresie upowszechniania kultury narodowej i regionalnej z udziałem szerokiego ogółu mieszkańców gminy i aktywnego ich uczestnictwa w życiu kulturalnym. W latach 2014-2019 M-GOK zatrudniał 4 stałych pracowników oraz dodatkowo instruktorów.

W ramach statutowej działalności M-GOK jest głównym organizatorem miejskich imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, wykonuje scenografie i dekoracje w czasie obchodów świąt narodowych, organizuje mecze drużyn, amatorskie turnieje szachów, konkursy plastyczne i wystawy twórczości. M-GOK służy pomocą dzieciom i młodzieży w przygotowaniu wszelkich uroczystości.

Spośród kilkudziesięciu, corocznie organizowanych bądź współorganizowanych wydarzeń przez M-GOK na szczególną uwagę zasługują:

- Noc Świętojańska
- Ferie zimowe i letnie
- Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej w Nowogrodzie,
- Inscenizacje Walk Obrony Nowogrodu,
- spotkanie opłatkowe dla seniorów,
- spektakle teatralne,
- Dzień Dziecka Dzień Babci i Kobiet, Piknik Rodzinny,
- warsztaty z gwary kurpiowskiej.

Stałe formy działalności M-GOK – sekcje zainteresowań to:

- zajęcia muzyczne
- kółko plastyczne
- kurs komputerowy dla seniorów

Poza tym w strukturze M-GOK funkcjonują Zespół Śpiewaczy Pań, Zespół Śpiewaczy Dziewczęcy, Zespół Teatralny i Klub Seniora.

KURPIOWSKI ZESPÓŁ ŚPIEWACZY, w skład którego wchodzi 7 osób, występuje na przeglądach, festynach, różnych uroczystościach gminnych i wojewódzkich.

DZIEWCZĘCY ZESPÓŁ ŚPIEWACZY, (9 dziewcząt) wykonuje pieśni kurpiowskie a`capella, w gwarze z zachowaniem wszystkich charakterystycznych cech dla tego regionu, kolędy oraz piosenki okolicznościowe.

ZESPÓŁ TEATRALNY, w skład którego wchodzi 10 osób. Zajęcia prowadzi aktorka teatru lalek z Łomży

KURPIOWSKI ZESPÓŁ TANECZNY, do którego należy 18 dziewcząt i chłopców, rozbudza w uczestnikach miłość do tańca - w szczególności do regionalnego tańca kurpiowskiego. Podczas zajęć dzieci zapoznają się z podstawami technik tańca oraz elementów aktorstwa.

Aktywizowane jest również środowisko dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez udział w festiwalach i konkursach. Na co dzień dla dzieci udostępniona jest sala z bilardem, stołem tenisowym i 7 komputerami, raz w tygodniu odbywają się spotkania (próby) zespołów kurpiowskich.

Baza ośrodka jest wykorzystywana do organizacji:

- szkoleń,
- spotkań oraz pokazów,
- ćwiczeń dla seniorów,
- zajęć fitness dla pracujących

W sali rękodzieła prezentowane są prace plastyczne powstałe na zajęciach i warsztatach organizowanych przez M-GOK.

Klub Seniora prowadzony przez Stowarzyszenie Przyjaciół Nowogrodu liczył w 2019 roku ok 50 seniorów. Spotkania klubu odbywają się średnio dwa razy w miesiącu. Utrzymywane są bliskie kontakty z Klubami Seniora z innych miejscowości takich jak: Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, Klukowo, Czyżew. Przedstawiciele wymienionych klubów odwiedzają się wzajemnie, co stwarza możliwość nawiązania nowych znajomości, wymiany doświadczeń.

Wykonany został projekt przebudowy pomieszczeń M-GOK z dostosowaniem do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (przebudowa obiektu w ramach programu INFRASTRUKTURA DOMÓW KULTURY 2019 MKiDN).

M-GOK współpracuje z Urzędem Miasta w Nowogrodzie przy promocji walorów turystycznych gminy oraz nad redagowaniem Gazety Nowogrodzkiej, przy organizacji imprez i wydarzeń z Zespołem Szkół Samorządowych w Nowogrodzie, Stowarzyszeniem Przyjaciół Nowogrodu oraz innymi jednostkami kulturalnymi z woj. podlaskiego

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Nowogród stara się być miejscem, odwiedzanym przez czytelników młodszych i starszych, zapewnia miejsce do czytania, korzystanie z materiałów na zajęcia i pisanie referatów. Biblioteka jest włączona w strukturę Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Nowogrodzie.

Bibliotekę Publiczną tworzą: Biblioteka Publiczna w Nowogrodzie i Filia Biblioteczna w Mątewicy.

W latach 2016-2017 biblioteka zrealizowała dodatkowe działania w ramach NARODOWEGO PROGRAMU ROZWOJU CZYTELNICTWA, została wyposażona w nowe meble, sprzęt audiowizualny. Dostęp do biblioteki przystosowany jest dla czytelnika niepełnosprawnego.

Biblioteka systematycznie uzupełnia księgozbiór, ze środków własnych oraz „Programu Rozwoju Czytelnictwa”. Stan księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowogrodzie **na 31 grudnia 2019 roku wynosił: 18 806 woluminów. W 2019 roku w bibliotece zarejestrowano 416 czytelników.**

Biblioteka oferuje czytelnikom bogaty i uaktualniany księgozbiór. Posiada nowości wydawnicze, literaturę piękną zagraniczną i polską dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literaturę popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy, zbiory regionalne, literaturę obcojęzyczną, księgozbiór podręczny, lektury szkolne, opracowania lektur, książkę czytaną /e-booki/, książki z dużymi literami dla dzieci, prasę w formie papierowej i elektronicznej.

Biblioteka wdraża inne formy kulturalne o charakterze imprez, wydarzeń oraz cykliczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych; organizuje spotkania autorskie, na których promowani są lokalni twórcy; włącza się do akcji „Narodowego Czytania”. Głośne czytanie odbywa się raz w tygodniu, a biblioteczne spotkania z Wrózką raz w miesiącu. Systematycznie prowadzone są warsztaty dla chóru Cyceliada.

W bibliotece organizowane są: wystawy nowości wydawniczych, wystawy okolicznościowe nawiązujące do rocznic jubileuszów lub organizowane jako uzupełnienie imprez bibliotecznych. Biblioteka Gminna współpracuje ze szkołą i innymi instytucjami znajdującymi się na terenie miasta i gminy. Przy współpracy ze szkołami organizuje wycieczki uczniów do biblioteki, lekcje biblioteczne, głośne czytanie najmłodszym dzieciom, konkursy, gry, zabawy.

Biblioteka posiada kawiarenkę Internetową z bezpłatnym dostępem do Internetu i możliwością wydrukowania potrzebnych materiałów.

Jedną z najbardziej rozpoznawalnych atrakcji kultury w województwie i w gminie jest Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie. To jeden z najatrakcyjniejszych zabytków powiatu łomżyńskiego.

Skansen prezentuje dawną historię ludności Kurpiowskiej. To zespół kilkudziesięciu obiektów: budynki mieszkalne, zabudowania wiejskie, młyny, karczmy, wiatraki. Znajdują się tu 23 zabytkowe budynki drewniane oraz kilkadziesiąt obiektów tzw. małej architektury: bramy, kapliczki, studnie. Skansen w Nowogrodzie to park etnograficzny, który rozpościera się na obszarze ok. 3,5 ha.

Na terenie obiektu funkcjonuje karczma, w której serwowane są specjały regionalne.

Położenie Skansenu na wzniesieniu (skarpie nadnarwiańskiej) nad rzeką Narew, umożliwia też wypoczynek mieszkańcom i turystom.

WNIOSKI I TENDENCJE ZMIAN W OBSZARZE KULTURY:

- Poziom aktywności instytucji kultury na przestrzeni lat 2014-2019 wymaga wsparcia. M-GOK i Biblioteka wykazują inicjatywę w zewnętrznym pozyskiwaniu środków na działania miejsko-gminne.
- Wskazane jest uzupełnianie wyposażenia pracowni i infrastruktury M-GOK w celu profesjonalnego działania i możliwości wzbogacania oferty kulturalnej; zabezpieczenia finansów na dodatkowe formy specjalistycznej aktywności mieszkańców poprzez między innymi zatrudnianie instruktorów.
- MGOK i Biblioteka z filią starają się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych miasta i gminy - rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową.
- Głównym problemem obszaru kultury jest sezonowy styl aktywności mieszkańców, dlatego też oferta kulturalna powinna być stale wzbogacana, żeby zainteresowała i dotarła do jak najszerszego grona odbiorców. Kluczowym zagadnieniem jest poprawienie dostępności do dóbr kultury oraz integracja i aktywizacja społeczności miejskiej.
- Miejsko- Gminny Ośrodek Kultury dostrzega wyraźną potrzebę wydarzeń, na których mieszkańcy mogli by zrelaksować się i odetchnąć. Potrzeba jest zajęć, na których mogli by zadbać o swoje zdrowie
- Należy kontynuować wprowadzanie elektronicznego dostępu do biblioteki (dostęp do konta bibliotecznego za pośrednictwem Internetu, przeszukiwanie zawartości katalogów wszystkich bibliotek jednocześnie, elektroniczną obsługę wypożyczeń).

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Infrastrukturę opieki zdrowotnej w gminie Nowogród stanowią: Zespół Gabinetów Lekarza Rodzinnego, podstawowej opieki zdrowotnej,

- pielęgniarki POZ i środowiskowe,
- położna środowiskowa,
- gabinet stomatologiczny
- oraz apteka.

Tabela 5: Dane z lat 2014-2019 - Zespół Gabinetów Lekarza Rodzinnego

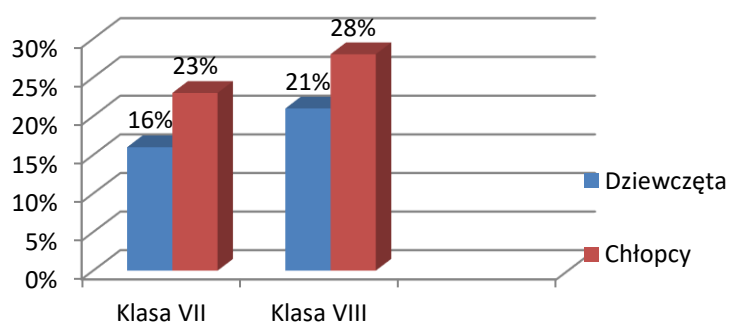
	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Rodzaj świadczonych usług na rzecz mieszkańców gminy	Świadczone usługi: lecznicze diagnostyczne i profilaktyczne. Profilaktyka onkologiczna: rak szyjki macicy, rak piersi, rak jelita grubego. Profilaktyka cukrzycy Profilaktyka chorób układu krążenia Profilaktyka próchnicy zębów u dzieci	Świadczone usługi lecznicze, praktyczne i diagnostyczne. Profilaktyka onkologiczna: rak szyjki macicy, rak piersi, rak jelita grubego, rak płuc; Profilaktyka cukrzycy Profilaktyka chorób układu krążenia Profilaktyka próchnicy zębów u dzieci Profilaktyka wad postawy i wady wzroku u dzieci Profilaktyka chorób zakaźnych	Świadczone usługi lecznicze, praktyczne i diagnostyczne. Prowadzona edukacja zdrowotna promująca zdrowy styl życia, aktywność fizyczną. Profilaktyka onkologiczna: rak szyjki macicy ,rak piersi, rak jelita grubego, rak płuc; Profilaktyka cukrzycy Profilaktyka chorób układu krążenia Profilaktyka próchnicy zębów u dzieci Profilaktyka wad postawy i wady wzroku u dzieci Profilaktyka chorób zakaźnych Opieka zdrowotna w chorobach przewlekłych, uzależnieniach Opieka nad pacjentem w podeszłym wieku

Wg danych gabinetów lekarzy rodzinnych z terenu gminy narastającym problemem społeczności Nowogrodu są:

- nowotwory, w tym potrzeba opieki domowej nad pacjentem w stanie terminalnym,
- wady rozwojowe u dzieci , potrzeba rehabilitacji i zajęć korekcyjnych u dzieci,
- choroby cywilizacyjne związane ze złym stylem życia u dzieci i dorosłych, potrzeba zajęć ruchowych dla osób w różnym wieku,
- choroby zakaźne, potrzeba oddziaływania na rodziców promująca szczepienia ochronne.

Nadmierne, szkodliwe używanie Internetu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie. Z danych ogólnopolskich wynika, że wraz z wiekiem rośnie częstotliwość sięgania po alkohol, narkotyki. Od 2016 roku zacierają się różnice między piciem uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej (dziewcząt i chłopców). Wzrost konsumpcji dotyczy głównie dziewcząt z klas VII i VIII, co jest negatywnym zjawiskiem, ma to jednakże uzasadnienie w ogólnej tendencji zwiększenia konsumpcji alkoholu przez kobiety. Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2018) prowadzonego na 15 latkach w szkołach, pokazują, że: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie.

Wykres 3: Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki i alkohol

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2018

Raport „Problematyczne używanie internetu przez młodzież” z 2018 roku wskazuje, że wśród polskich nastolatków w wieku 12–17 lat problematyczne używanie internetu (PUI) występuje u 11,9% ogółu młodzieży. Problematyczni użytkownicy internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15–17 lat) niż młodsze (w wieku 12–14 lat). Ponad połowa (52,8%) nastolatków deklaruje, że w ich rodzinach obowiązują zasady dotyczące korzystania z internetu. Najpopularniejsza z nich to zakaz korzystania w czasie posiłków. Ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie. Niemal co trzeci badany widział w sieci sceny okrucieństwa i przemocy, a co czwarty – treści dotyczące sposobów samookaleczania się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące.

Nastolatki problematycznie używające internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki. Ponadto częściej słuchają muzyki online, ściągają pliki, oglądają filmy i seriale oraz robią zakupy przez internet. W przypadku gier internetowych jedyną różnicą, istotną statystycznie, między użytkownikami normatywnymi, a problematycznymi jest granie w gry hazardowe online. Osoby, które używają problematycznie internetu, częściej mają kontakt z niebezpiecznymi treściami, w tym dotyczącymi okaleczania się i sposobów popełniania samobójstwa, a także istotnie częściej podejmują zachowania autoagresywne. Istotnie rzadziej natomiast spędzają czas offline – aktywnie uprawiając sport, czytając książki lub grając w gry planszowe.

Czynniki ryzyka PUI to: odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek.

Do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z internetem.

Praca z młodzieżą winna uwzględniać strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażać młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

W ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, każdego roku w gminie Nowogród, realizowano zadania profilaktyczne ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej. Organizowane były warsztaty poświęcone zdrowemu stylowi życia, radzeniu sobie z agresją (warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży, widowiska artystyczne, happeningi, biegi konkursy plastyczne, recytatorskie). Profilaktyka prowadzona była na lekcjach wychowawczych, na zebraniach

z rodzicami oraz na spotkaniach rad pedagogicznych. Sfinansowano pozaszkolne zajęcia profilaktyczne dla dzieci i młodzieży:

- Wypoczynek letni dla dzieci w formie półkolonii
- Zajęcia na Hali sportowej dla młodzieży
- Piłka nożna dla dzieci

Przy udziale środków z Ministerstwa Sportu w ramach ogólnopolskiego programu „Umiem pływać” odbyły się zajęcia dla dzieci z kl. II szkoły podstawowej.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi 6 osób (stan na 31.12.2019 r.). Jednym z głównych zadań GKPiRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Program ten finansowany jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W uruchomionym ze środków programu Punkcie Konsultacyjnym w Nowogrodzie w latach 2014-2019 raz w miesiącu dyżury pełnił specjalista ds. uzależnień z WOPITU w Łomży.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Posterunkiem Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, kuratorami sądowymi, parafiami wyznaniowymi.

Kierunki działań instytucji na terenie gminy wskazują roczne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych uzależnień.

Tabela 6: Działanie GKRPA i UM w zakresie pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem i uzależnionym

Liczba:	2014 r.	2016 r.	2019 r.
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	25	27	28
osób korzystających z pomocy terapeutycznej	13	13	12
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii profilaktycznych, kolonii terapeutycznych dla dzieci i młodzieży	1. Aktywne spędzanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w Mątwy (jedno spotkanie w tygodniu) 2. Zajęcia profilaktyczne z zakresu umiejętności	1. Wypoczynek letni dla dzieci w M-GOK w Nowogrodzie 2. Obóz szkoleniowo – wypoczynkowy dla Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych 3. Zajęcia na Hali	1. Wypoczynek letni dla dzieci w formie półkolonii w M-GOK w Nowogrodzie 2. Ferie M-GOK w Nowogrodzie. 3. Zajęcia na Hali sportowej dla młodzieży (cały rok) 4. Piłka nożna dla dzieci

	aktywnego spędzania czasu wolnego – Sławiec – luty-czerwiec 3. Ferie zimowe w MGOK w Nowogrodzie 4. Wesołe ferie z tradycją – Sławiec 5. Zajęcia na Hali sportowej w Nowogrodzie dla dzieci (marzec-czerwiec) 6. Zajęcia na Hali sportowej w Nowogrodzie dla młodzieży (cały rok)	sportowej dla młodzieży (cały rok) 4. Dzień Dziecka w Nowogrodzie	(Lider) 5. Dzień Dziecka w Gminie Nowogród 6. Dzień Dziecka w Nowogrodzie
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii na rzecz osób współuzależnionych	1. Motywowanie osób nadużywających do podjęcia leczenia oraz kierowanie do punktu konsultacyjnego na rozmowę z terapeutą uzależnień, psychologiem	1. Spotkanie promujące działania profilaktyczne w Sławcu	1. Wyjazd integracyjny Kół Gospodyń Wiejskich
prowadzone punkty pomocy /poradnictwa specjalistycznego w gminie	1	1	1

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowogrodzie

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU ZDROWIA:

- Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie gminy Nowogród jest niewystarczająca. Konieczne jest: zabezpieczenie podstawowej opieki zdrowotnej pacjentom zadeklarowanym oraz zwiększenie kadry medycznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą:
 - uzależnienie młodzieży i dorosłych, szkodliwe korzystanie z internetu,
 - wśród dzieci: choroby zakaźne, otyłość, wady postawy,
 - wśród dorosłych: choroby nowotworowe i cywilizacyjne
- Potrzeba utworzenia ośrodka rehabilitacji dla osób przewlekle chorych z terenu gminy lub podjęcia mobilnych rozwiązań w zakresie oferty rehabilitacji.

- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w niskiej aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, niskiej edukacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, dieta, ruch, profilaktyka). W celu minimalizacji chorób należy przewidzieć w obszarze zdrowia szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy. Wskazane jest pozyskanie środków i zwiększenie nakładu na badania profilaktyczne oraz na organizację wyjazdów na basen i turnusy rehabilitacyjne dla dzieci.
- Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje w przyszłości wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów.
- Programy, warsztaty i oddziaływania kierowane do uczniów w szkołach powinny być traktowane jako jeden z elementów szerszych oddziaływań środowiskowych. Szczególnie cenne są środowiskowe programy profilaktyki wskazującej i selektywnej, czynnie angażujące wiele grup danej społeczności.
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z terapią i rozwiązywaniem problemów uzależnień, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych, w tym realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, KBds. Narkomanii, kontynuacja i rozwój usług działania punktu konsultacyjnego w celu zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych. Pracownicy OPS w Nowogrodzie i GKRPA zgłaszają trudną współpracę z osobami nadużywającymi alkoholu w zakresie dobrowolnego poddania się leczeniu, oraz częste incydenty przerywania terapii.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy (wg opracowanej przez dzielnicowych *Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa*) są :

- niezachowanie zwykłych i nakazowych środków ostrożności przy trzymaniu zwierząt - na terenie Gminy Nowogród, psy bez nadzoru stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców,
- spożywanie alkoholu w miejscach publicznych i niedozwolonych,
- przekroczenie prędkości przez kierujących pojazdami, nietrzeźwość kierowców,
- kradzieże i wykroczenia przeciwko mieniu.

Gminę Nowogród w latach 2014-2019 obsługiwał Posterunek Policji w Nowogrodzie w ramach struktury Komendy Powiatowej Policji w Łomży. Teren miasta i gminy obsługują kierownik posterunku i dzielnicowy wypełniający następujące zadania:

- organizowanie służby patrolowej w rejonach i miejscach zagrożonych, rejonach służbowych dzielnicowego;
- prowadzenie rozpoznania osobowego, terenowego i posesyjnego;
- organizowanie przedsięwzięć i współdziałania z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami poza policyjnymi na rzecz zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym z GKRPA w Nowogrodzie, sołtysami wsi, Zespołem Szkół Samorządowych w Nowogrodzie,
- rozpoznawanie zagrożeń przestępczością oraz wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo – śledczych w celu ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń;
- prowadzenie postępowań skargowych;
- współdziałanie z Wydziałem Prewencji, Kryminalnym, Ruchu Drogowego oraz pozostałymi komórkami Komendy Powiatowej Policji w Łomży.

Przestępstwa na terenie gminy wykazują tendencję wzrostową, dotyczy to przede wszystkim kradzieży i niszczenia mienia, nietrzeźwych kierowców, zakłóceń spokoju i porządku publicznego, w tym przez osoby nieletnie.

Z posiadanych przez Posterunek Policji w Nowogrodzie informacji wynika, że głównym problemem, mającym wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców oraz liczbę rejestrowanych wykroczeń na terenie działania Posterunku Policji w Nowogrodzie jest organizacja imprez rozrywkowych, w tym masowych na terenie hotelu Kurpia Arte w Nowogrodzie, gdzie wielokrotnie podejmowane były interwencje Policji wobec osób pod działaniem alkoholu lub środków o podobnym działaniu, zakłócających spokój i porządek publiczny oraz dokonujących dewastacji mienia. Odnotowano w tym przypadki znajdowania się pod działaniem alkoholu osób poniżej 18 roku życia.

Oprócz tego nadal odnotowywane są przypadki kierowania pojazdami przez osoby znajdujące się pod działaniem alkoholu oraz nieprzestrzeganie innych przepisów ruchu drogowego, w tym ograniczenia prędkości w terenie zabudowanym.

Ponadto często występują przypadki zakłócenia spokoju i porządku publicznego przez osoby przyjezdne, jak też i mieszkańców Nowogrodu, do których dochodzi w porze nocnej.

Zgłaszane są również przypadki kradzieży kieszonkowych na terenie targowiska miejskiego w Nowogrodzie.

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Wspólne działania ukierunkowane na zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom oraz szkodnictwu w lasach Policjanci z Posterunku Policji w Nowogrodzie prowadzili wraz z funkcjonariuszami Straży Leśnej z Nadleśnictwa Nowogród. Dzikie wysypiska śmieci, kłusownictwo – to najczęstsze kategorie zagrożeń nanoszone na Krajową Mapę Zagrożeń w obszarze kompleksów leśnych. Informacje na temat szkodnictwa w lasach przekazywane są także przez mieszkańców korzystających z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa.

Posterunek Policji podejmował działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to:

- „Bezpieczna Droga do Szkoły” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego poruszania się po drogach – program cykliczny,
- „Dzielnicowy Bliżej Nas” – przybliżenie społeczeństwu roli i pracy dzielnicowego,
- „Bezpieczne ferie” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania ferii zimowych – program cykliczny,
- „Bezpieczne wakacje” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania wakacji – program cykliczny.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

Policja prowadziła również szkolenia kadry pedagogicznej z zakresu uzależnień, bezpiecznego korzystania z sieci, procedur postępowania z osobami nieletnimi popełniającymi czyny karalne w tym:

- wspólne wdrażanie programów „Mam wybór, wybieram rozsądek”,
- Dopalacze-nowe uzależnienia –zagrożenia, prawo,
- Dopalacze-nowe substancje psychoaktywne,
- Umiejętności społeczne a substancje psychoaktywne,
- Środki psychoaktywne w szkole,
- Przemoc w rodzinie wobec osób starszych popełniana przez nieletnich.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc. Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym. Przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na

niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Działania wobec rodzin, osób doświadczających przemocy reguluje Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022.

Można zauważyć, że w ramach działania Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzona jest edukacja społeczna i pomoc specjalistów. W skład Zespołu wchodzi pracownicy OPS, policji, oświaty, pedagog szkolny, kurator sądowy, przedstawiciele GKRPA. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie. Głównym celem działalności LZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela 7. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Liczba NK *, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	9	10	10
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4
Liczba grup roboczych	9	11	21
Liczba osób skierowanych do programów korekcyjno-terapeutycznych	0	0	0

Dane : OPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

***NK-** Niebieskie Karty to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem Niebieskich Kart jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań i wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

Dodatkowo, w ramach współpracy z PCPR w Łomży, mieszkańcy miasta i gminy- sprawcy przemocy, mogą skorzystać z prowadzonego programu korekcyjno- edukacyjnego. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa również OSP w Nowogrodzie i 6 innych miejscowościach na terenie gminy, która przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych. Ze względu na strukturę społeczno-gospodarczą największe zagrożenie pożarowe stanowią takie działy gospodarki jak rolnictwo i leśnictwo. Z analiz sytuacji pożarowych wynika, że najczęściej pożary powstają w rolnictwie indywidualnym.

Na terenie gminy Nowogród działa 7 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

Ochotnicza Straż Pożarna w Nowogrodzie

Ochotnicza Straż Pożarna w Grądach

Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowie Skarbowie

Ochotnicza Straż Pożarna w Mątwicy

Ochotnicza Straż Pożarna w Kupnie

Ochotnicza Straż Pożarna w Sławcu

Ochotnicza Straż Pożarna w Chmielewie

OSP jest stale doposażana, ostatnio w 2019 roku została wyposażona w nowy sprzęt specjalistyczny do ratowania życia. Sprzęt został zakupiony przez Gminę w ramach współfinansowania ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

Tabela 8: Zasoby i statystyka zdarzeń pożarniczych w latach 2014,2016, 2019

Jednostka OSP Nowogród	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Zasoby ludzkie i infrastruktura	65 członków, strażnica ul. Łomżyńska 11	65 członków, strażnica ul. Łomżyńska 11	65 członków, strażnica ul. Łomżyńska 11
Programy, wydarzenia, kampanie, imprezy edukacyjne, profilaktyczne w latach	pokazy sprzętu dla dzieci w Ośrodku Caritas Diecezji Łomżyńskiej pokazy dla dzieci z Przedszkola Samorządowego w Nowogrodzie]	pokazy sprzętu dla dzieci w Ośrodku Caritas Diecezji Łomżyńskiej Bieg o Puchar Burmistrza Nowogrodu - pokaz ratownictwa	pokazy i prezentacje sprzętu dla dzieci wypoczywających w Ośrodku Caritas Diecezji Łomżyńskiej w Ptakach Ramię w ramię przeciwko brawurze i agresji na drogach" - wspólnie

		pokazy dla dzieci z Przedszkola Samorządowego w Nowogrodzie z Komendą Miejską Policji w Łomży, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Łomży i Wojewódzką Stacją Pogotowia Ratunkowego w Łomży - akcja profilaktyczna Ogólnopolski Festyn Rodzin Caritas "Bądźmy Razem" w Ptakach koło Nowogrodu] - pokazy dla dzieci i młodzieży Festyn profilaktyczno-edukacyjny "Bezpieczeństwo - tak, uzależnienia - nie" w Zespole Szkół Samorządowych w Nowogrodzie Ogólnopolskie Manewry Poszukiwawczo-Ratownicze w Czerwonym Borze organizowane przez Grupę Ratowniczą Nadzieja Łomża]. Gminny Dzień Strażaka w Grądach] Powiatowy Dzień Strażaka w Łomży Ćwiczenia z ratownictwa wodnego na łodzi zorganizowane przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Łomży przy moście Hubala w Łomży	
ZDARZENIA – liczba i rodzaj akcji	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Pożary miejscowe	11	5	18
Zagrożenia	15	30	17

Alarmy fałszywe	1	0	1
Wypadki	0	0	4
Powodzie	0	0	0
Wichury	0	0	0
Inne	0	0	0
Razem zdarzenia	27	35	40

Dane: OSP w Nowogrodzie

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno-ekologicznym, technicznym i profilaktycznym. W latach 2014-2019 OSP przeprowadziła:

- cykl spotkań z dziećmi i młodzieżą szkolną nt. BEZPIECZNE FERIE, BEZPIECZNE WAKACJE,
- cykl spotkań z lokalną społecznością w ramach akcji CZAD I OGIEŃ , OBUDŹ CZUJNOŚĆ,
- akcje edukacyjne i prewencyjne przygotowano i rozpropagowano materiały edukacyjne dot. czadu, broszury informacyjne Czujka na straży twojego bezpieczeństwa, Zimowe dogrzewanie mieszkań, Nie bądźmy obojętni, ulotki dot. zachowania się nad wodą.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA

- W mieście i gminie Nowogród na przestrzeni lat 2014-2019 występują niekorzystne trendy w materii dynamiki przestępczości oraz wzrasta liczba zdarzeń pożarniczych.
- Przestępstwa na terenie gminy wykazują tendencję wzrostową to: przede wszystkim kradzieże i niszczenie mienia, nietrzeźwi kierowcy, zakłócenia spokoju i porządku publicznego, w tym przez osoby nieletnie.
- W celu wyeliminowania powyższych problemów zasadnym wydaje się zamontowanie kamer monitoringu wizyjnego, przede wszystkim na drogach wjazdowych i wyjazdowych z miasta Nowogród oraz na głównych skrzyżowaniach, co pozwoliłoby na odtworzenie dróg przyjazdu i odejścia ewentualnych sprawców czynów zabronionych oraz niewątpliwie pomogłoby w identyfikacji sprawców tych czynów.
- Nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców są wskazywane jako jedno z dominujących wykroczeń w latach 2014-2019.

- Zasadnym jest kierowanie większej ilości patroli w porach popołudniowo – nocnych, w związku z przekształceniem Posterunku Policji w Nowogrodzie i zmianę etatów kryminalnych na etaty typowo patrolowe.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Konieczna jest kontynuacja wsparcia OSP w utrzymaniu i wyposażeniu w odpowiedni sprzęt oraz na przeprowadzanie szkoleń dla strażaków celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom gminy Nowogród. Systematyczne wyposażanie jednostki OSP Nowogród w niezbędny sprzęt i umundurowanie.
- Niezbędne jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, w tym punkt konsultacyjny, program pomocy dla sprawców przemocy, a także dobre funkcjonowanie Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.

POMOC SPOŁECZNA GMINY NOWOGRÓD

System pomocy społecznej ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie. Na dzień 31.12.2019r. w OPS zatrudnionych było siedem osób.

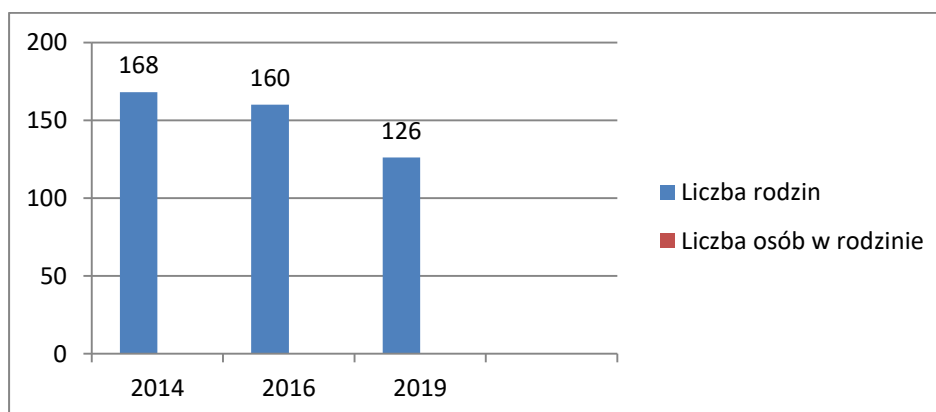
W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Łomży, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zambrowie oddział w Łomży, Urzędem Miejskim w Nowogrodzie, Radą Miejską w Nowogrodzie, sołtysami gminy, Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowogrodzie, Zespołem Interdyscyplinarnym w Nowogrodzie, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Stowarzyszeniem Przyjaciół Nowogrodu, Stowarzyszeniem Przyszań – Szeligi – Buczki, Domem Pogrzebowym w Nowogrodzie, Zakładami Pielęgnacyjno – Opiekuńczymi, Hospicjum w Łomży, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Łomży, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, sądami, kuratorami, komornikami sądowymi, prokuraturą, policją, służbą zdrowia.

Od lat prowadzona jest współpraca z Zespołem Szkół Samorządowych i Przedszkolem Samorządowym w Nowogrodzie, w którym uczą się dzieci i uczniowie objęci programem dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” oraz z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w zakresie dystrybucji żywności z programu FEAD dla mieszkańców gminy Nowogród.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki własne pochodzące z budżetu gminy. Z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2014 roku tj. 168 rodzin, w 2016 roku tj. 160 rodzin i w 2019 r. liczba ta wyniosła 126 rodzin.

Wykres 4: Rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło : Dane OZPS

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 9: Powody przyznawania pomocy w gminie Nowogród w latach 2014-2019

Przyczyny udzielania pomocy	2014 r.		2016 r.		2019 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	73	272	70	278	47	187
Potrzeba ochrony macierzyństwa	8	44	10	52	7	37
W tym:						
Wielodzietność	8	44	9	49	7	37
Bezrobocie	44	105	41	73	23	42
Niepełnosprawność	19	29	32	54	21	33
Długotrwała lub ciężka choroba	1	5	3	10	2	2
Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	8	30	5	17	3	13
W tym:						
Rodziny niepełne	5	13	3	13	1	2
Rodziny wielodzietne	3	17	2	11	2	11
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	4	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	8	0	0	0	0

Źródło : Dane OZPS

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc w gminie Nowogród na przestrzeni lat jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Wychodząc naprzeciw prognozowanym trudnościom od 1 lutego 2016r. został zatrudniony asystent rodziny, który obecnie współpracuje z rodzinami mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W 2019 r. asystenturą objętych było 7 rodzin.

Jednym z rodzajów pomocy świadczonej przez pracowników socjalnych jest praca socjalna. Jest to podstawowa działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność) w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny. Od dnia 1 kwietnia 2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Program Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci). W ramach tego Programu do tut. Ośrodka w roku 2019 wpłynęło 416 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym drogą elektroniczną wpłynęło 161 wniosków, natomiast w ośrodku złożono 255 wniosków. Ogółem w roku 2019 zostało wypłaconych świadczeń wychowawczych na 682 dzieci z 315 rodzin.

Wzrost wydatków nastąpił na pokrycie kosztów pobytu sześciorga dzieci w rodzinach zastępczych i jednego dziecka w Domu Dziecka. W 2019 roku koszty te wyniosły 36 971,85 zł.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dniu 01.01.2012r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowanie dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej. Pomoc świadczona rodzinom przez OPS w Nowogrodzie pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej.

Tabela 10: Dzieci w pieczy zastępczej

	2014 r.	2016 r.	2019 r.
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	85	82	71
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z gminy Nowogród	2	6	11

Liczba rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	0	1	2
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	0	0	0
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne dla rodzin zastępczych	3	3	3
Liczba rodzin zastępczych z terenu gminy Nowogród	0	1	1

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży

Z danych statystycznych dot. osób korzystających z pomocy społecznej wynika, iż spada liczba osób korzystających z niektórych rodzajów świadczeń pomocy społecznej (świadczenia pieniężne, niepieniężne, praca socjalna, dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach).

Od lutego 2018 roku na terenie gminy Nowogród **funkcjonuje Dzienny Dom Senior+ uczestniczą w nim osoby, nieaktywne zawodowo w wieku 60+ będące mieszkańcami miasta i gminy Nowogród.** Dzienny Dom Senior+ prowadzony przez Stowarzyszenie Przyjaciół Nowogrodu. Uczestnicy mają dostęp do wysokiej jakości usług opiekuńczych oraz terapii zajęciowej. Zapewniono społeczną aktywizację, w tym prozdrowotną, obejmującą usługi w zakresie aktywności ruchowej i kinezyterapii. Codziennie zapewnione jest wyżywienie w postaci pełnego obiadu oraz napojów. Zorganizowano również w ramach oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej spotkania z członkami Stowarzyszenia Przyjaciół Nowogrodu, dzięki czemu zmniejszyła się izolacja społeczna.

Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców miasta i gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy. Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia finansowe z pomocy społecznej - zasiłki okresowe i celowe. Drugą w kolejności były na przestrzeni lat świadczenia w formie zasiłków stałych oraz bezpłatnego dożywiania dzieci w szkole.

Oprócz zadań wynikających z przepisów prawnych OPS w Nowogrodzie współpracuje z:

- **Powiatowym Urzędem Pracy w Łomży** w zakresie organizacji prac społecznie – użytecznych do których kierowane są osoby bez prawa do zasiłku i korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej. Osoby te pracują w okresie od marca do listopada każdego roku, średnio po 40 godzin miesięcznie. Wykonują prace głównie porządkowe na terenie miasta i gminy Nowogród. Prace społecznie - użyteczne mają na celu umożliwienie

uzyskania przez te osoby minimalnych środków do życia i przede wszystkim aktywizację zawodową.

- **Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Łomży** w zakresie dystrybucji żywności w ramach programu FEAD. Ośrodek udziela pomocy żywnościowej dla mieszkańców gminy Nowogród, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej u których dochód nie przekracza 220% kryterium dochodowego tj. 1 542,20 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1 161,60 zł dla osoby w rodzinie, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z przesłanek określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (tj. ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej).

- **Lokalną Grupą Działania w Małym Płocku**, Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wspierania Edukacji i Rynku Pracy w Łomży planuje w 2021r. realizować projekt „Lepsze jutro”, finansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020r. Celem głównym projektu jest realizacja PAL poprzez wzmocnienie samodzielności życiowej i społecznej oraz przywrócenie możliwości uzyskania zatrudnienia 12 osób (10 kobiet i 2 mężczyzn) zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem z gminy Nowogród.

- **NZOZ EURODENT** w Białymstoku od 2018r. w okresie wakacyjnym w Nowogrodzie jeden dzień stacjonował DENTOBUS, w którym w ramach programu NFZ udzielane były świadczenia zachowawcze oraz profilaktyczne, w tym m.in. wizyty adaptacyjne, lakierowanie, badania okresowe i kontrolne oraz leczenie próchnicy. Dotychczas zapewniono opiekę stomatologiczną dla 40 dzieci i młodzieży do 18 roku życia z naszej gminy.

- **Towarzystwem Nasze Szwederowo w Bydgoszczy, Stowarzyszeniem Przysiały Szeligi Buczki oraz Podlaskim Kuratorium Oświaty w Białymstoku** w zakresie organizacji ferii zimowych i kolonii letnich dla dzieci z naszej gminy. Dzięki współpracy, dzieci spędziły wolny czas w bardzo atrakcyjnych miejscach Polski i w przystępnych cenach.

WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ:

- Pomoc społeczna w gminie Nowogród w okresie lat 2014-2019 była adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z **powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych**. Liczba ta nadal jest wysoka.

- Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku Programu Rodzina 500+. Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe, co skutkuje wzrostem liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, asystentów rodzinnych.
- Zwiększyła się liczba osób korzystających z zasiłków stałych z powodu wieku lub niepełnosprawności, wzrosły wydatki na zasiłki stałe, pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych.
- W najbliższych latach będą narastały problemy z **osobami w podeszłym wieku, długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi**, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie oraz prowadzenie Dziennego Domu Senior+ wpisują się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. Stąd konieczność świadczenia tej formy pomocy wśród coraz szerszej grupy osób.
- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy.

- ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Działające na terenie miasta i gminy Nowogród formalne stowarzyszenia, fundacje oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje współpracują na stałe z samorządem gminy w celu: poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne.

Według danych KRS, na terenie gminy jest zarejestrowanych jest 15 organizacji, w tym 7 jednostek OSP, koła gospodyń wiejskich, koło rolnicze i fundacja.

Tabela 11: Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy

Nazwa	Miejscowość
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W NOWOGRODZIE	NOWOGRÓD
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MĄTWICY	MĄTWICA
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GRĄDACH	GRĄDY
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W JANKOWIE SKARBOWIE	JANKOWO-SKARBOWO
STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ NOWOGRODU	NOWOGRÓD
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHMIELEWIE	CHMIELEWO
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KUPNINIE	KUPNINA
KÓŁKO ROLNICZE W SZABŁAKU	SZABŁAK
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SŁAWCU	SŁAWIEC
STOWARZYSZENIE "KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W CHMIELEWIE"	CHMIELEWO
STOWARZYSZENIE GOSPODYŃ WIEJSKICH W SŁAWCU	SŁAWIEC
STOWARZYSZENIE KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W MĄTWICY	MĄTWICA
FUNDACJA PARTNERSTWO DORZECZA NARWI	NOWOGRÓD
STOWARZYSZENIE GOSPODYŃ WIEJSKICH W GRĄDACH	GRĄDY
STOWARZYSZENIE KOBIEC WIEJSKICH "JANKOWIANKI"	JANKOWO-MŁODZIANOWO

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs>

Zadania współpracy z ngo zostały określone w ramach rocznych programów współpracy Gminy Nowogród z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok. Celem zasadniczym niniejszego programu jest budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami.

Cele szczegółowe programu współpracy to:

- umocnienie lokalnych działań przez stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności gminy,
- zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w gminie,
- integracja podmiotów polityki lokalnej obejmującej swym działaniem sferę zadań publicznych,

- otwarcie na innowacje, konkurencję poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów zadań publicznych realizowanych dotychczas przez Gminę.

Gmina współpracuje z organizacjami w sferze zadań publicznych, które zostały wymienione szczegółowo w art. 4 ust. 1 ustawy i wspiera priorytetowo zadania publiczne w następujących obszarach:

- 1) ochrony i promocji zdrowia;
- 2) pomocy społecznej
- 3) w sferze wspierania osób niepełnosprawnych
- 4) rozwoju przedsiębiorczości
- 5) edukacji, oświaty, wychowania
- 6) kultury, sztuki, sportu
- 7) ekologii
- 8) wolontariatu
- 9) turystyki i innych.

Większość zadań zleczanych była w trybie konkursowym, ale poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców mogło zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do OPS w Nowogrodzie poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano cztery najważniejsze obszary problemowe, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy Nowogród do 2032 roku.

I OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania dostępu do edukacji i kultury

II OBSZAR

związany jest z grupami doświadczającymi kryzysów i trudności ubóstwa, bezpieczeństwa, problemów opiekuńczo-wychowawczych

III OBSZAR

zdefiniowany został jako troska o rosnące potrzeby zdrowia, w tym w grupie seniorów, osób niepełnosprawnych, poprawę jakości i poziomu życia w zdrowiu

IV OBSZAR

potrzeba rozwoju rolnictwa, gospodarki okołorolniczej, turystyki i działań ngo

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2032. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA :

**GMINA NOWOGRÓD UMOŻLIWIA WYSOKI POZIOM ŻYCIA I ZDROWIA,
INTEGRACJĘ RODZIN I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ,
JEST MIEJSCEM PRZYJAZNYM DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW.**

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano cele strategii.

CEL I : WZMOCNIONY SYSTEM EDUKACJI I KULTURY

CEL II: FUNKCJONALNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN

CEL III: AKTYWNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ

CEL IV: DYNAMICZNA GOSPODARKA, SEKTOR ROLNY I TURYSTYCZNY

Cel I: WZMOCNIONY SYSTEM EDUKACJI I KULTURY

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Wsparcie i rozwijanie zainteresowań. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
2. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr edukacji i kultury, wzmocnienie liczebne kadry specjalistycznej i instruktorskiej.
3. Utrzymanie i rozszerzenie oferty zajęć muzyczno-artystycznych i sportowych wspomagających rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, osób dorosłych i starszych (zespołów, kawiarenki, klubów). Wspieranie ich w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych.
4. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży w drodze do i ze szkoły.
5. Realizacja programów profilaktycznych skierowanych do rodzin.
6. Przygotowanie i wdrożenie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
7. Współpraca szkoły z Komendą Policji, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i innymi instytucjami zajmującymi się zapewnieniem bezpieczeństwa.
8. Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych, rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.
9. Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, w tym wykorzystanie źródeł projektów EFS (doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych językowych, rewalidacyjnych w szkole; uzupełnianie wyposażenia pracowni i infrastruktury M-GOK, przygotowanie projektu sali widowiskowo-kinowej).
10. Rozwój miejsc i oferty zajęć do aktywności sportowej i aktywnego wypoczynku.
11. Budowa partnerstwa na rzecz rozwoju kultury.
12. Organizacja spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt ludowych i kościelnych, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych
13. Kontynuacja i podejmowanie nowych inicjatyw w ramach kalendarza imprez kulturalnych i sportowych, zajęć związanych z aktywnością fizyczną.
14. Prowadzenie i udoskonalanie elektronicznego dostępu do biblioteki i innych dóbr w mieście i gminie.

CEL II: FUNKcjONALNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS realizowana przez OPS).
2. Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:
 - a) realizacja zadań asystenta rodziny,
 - b) prowadzenie punktu konsultacyjnego.
3. Rozszerzenie form wsparcia rodzin, w tym kontynuacja programu pomocy dla sprawców przemocy.
4. Współpraca z Bankiem Żywności w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych.
Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach.
5. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych oraz prowadzenie Dziennego Domu Senior+.
6. Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach. Wdrożenie monitoringu wizyjnego na drogach wjazdowych i wyjazdowych z miasta Nowogród oraz na głównych skrzyżowaniach.
7. Zwiększenie ilości patroli na terenie miasta i gminy w porach popołudniowo – nocnych (zmiana etatów kryminalnych na etaty typowo patrolowe).
8. Kontynuacja doposażenia bazy logistycznej i zasobów sprzętowych OSP oraz przeprowadzanie szkoleń dla strażaków.
9. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
10. Tworzenie partnerstw i współpraca z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i innych problemów społecznych, w tym realizacja projektów współfinansowanych przez EFS (zaangażowanie w projekty LGD, z innymi ngo).
11. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
12. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
13. Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
14. Szkolenia i warsztaty służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, służb bezpieczeństwa oraz LZI.

CEL III: AKTYWNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Zapewnienie dostępu do usług podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
2. Zwiększenie kadry medycznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym.
3. Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnoprawnym w ich środowisku zamieszkania:
 - a) wprowadzenie usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - b) zwiększenie liczby/miejsc świadczeń usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych
 - c) utworzenie ośrodka rehabilitacji dla osób przewlekle chorych lub mobilnego punktu rehabilitacji na terenie gminy .
4. Rozwój usług zdrowotnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców z wykorzystaniem miejskich i gminnych zasobów (np. promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji).
5. Systemowe i cykliczne badania profilaktyczne dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalające monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
6. Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).
7. Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia - ulicy, osiedla.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - a) likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - b) aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi.
10. Wsparcie zaplecza lokalowego, merytorycznego i osobowego grup nieformalnych i formalnych, szkolnych Klubów Sportowych oraz ngo przez władze i Radę Miejską w Nowogrodzie.
11. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

CEL IV: DYNAMICZNA GOSPODARKA, SEKTOR ROLNY I TURYSTYCZNY

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Wspieranie kształcenia lokalnego osób dorosłych.
2. Realizacja inwestycji poprawiających stan techniczny obiektów użyteczności publicznej i miejsc wypoczynku, turystyki.
3. Rozwój i wspieranie regionalnych produktów spożywczych.
4. Współpraca ze służbami sanitarnymi i weterynarią w na rzecz produkcji bezpiecznej żywności.
5. Rozwijanie alternatywnych źródeł dochodów w gospodarstwach rolnych, np. agroturystyka, turystyka.
6. Prowadzenie szkoleń i warsztatów z zakresu ekologii i programów rolnośrodowiskowych
7. Wspieranie zintensyfikowanego rolnictwa w zgodzie ze środowiskiem naturalnym we współpracy z sołectwami, rolnikami.
8. Opracowanie i realizacja nowego Programu Rozwoju Turystyki do 2032 roku.
9. Wzrost kursów autobusowych na trasie Łomża – Nowogród.
10. Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy, w tym:
 - a) organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych, prac społecznie-użytecznych,
 - b) wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, przygotowanie i realizacja projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży i osób wykluczonych.
11. Współpraca z instytucjami rynku pracy w powiecie na rzecz osób bezrobotnych, w tym w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodych, powyżej 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych).
12. Propagowanie wartości i dobrych wzorców tradycyjnych. Wspieranie działalności grup nieformalnych.

W poniższym harmonogramie na lata 2021-2024 Zespół ds. Opracowania Strategii wskazał najważniejsze kierunki do realizacji w poszczególnych obszarach potrzeb społecznych.

2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII - HARMONOGRAM NA LATA 2021-2024

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL: WZMOCNIONY SYSTEM EDUKACJI I KULTURY				
1.	Wsparcie i rozwijanie zainteresowań. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej.	Liczba miejsc przedszkolnych	Urząd Miasta, GKRPA, MGOK, BP, organizacje społeczne, szkoła,	Budżet miasta, instytucji, środki zewnętrzne- EFS i EFRR
2.	Utrzymanie i rozszerzenie oferty zajęć muzyczno-artystycznych i sportowych wspomagających rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, osób dorosłych i starszych (zespołów, kawiarenek, klubów). Wspieranie ich w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych.	Oferta zajęć	przedszkole, OSP, KGW, policja, instytucje służby zdrowia	
3.	Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych, rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.	Liczba miejsc		
4.	Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, w tym wykorzystanie źródeł projektów EFS (doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych	Wykonane doposażenia i remonty/adaptacje		

	językowych, rewalidacyjnych w szkole; uzupełnianie wyposażenia pracowni i infrastruktury M-GOK, przygotowanie projektu sali widowiskowo-kinowej).			
II CEL: FUNKCJONALNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN				
Nr.	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZNEĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS realizowana przez OPS).	Sprawozdanie OZPS	OPS, Urząd Miasta, PUP,	Budżet miasta,
2.	Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi: a) realizacja zadań asystenta rodziny, b) prowadzenie punktu konsultacyjnego.	Sprawozdanie OZPS, GKRPA	GKRPA, organizacje społeczne szkoła, parafie, policja, OSP	instytucji, MRPIP, środki zewnętrzne
3.	Rozszerzenie form wsparcia rodzin, w tym kontynuacja programu pomocy dla sprawców przemocy.	Sprawozdanie OZPS		
4.	Współpraca z Bankiem Żywności w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach.	Sprawozdanie OZPS		

5.	Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach. Wdrożenie monitoringu wizyjnego na drogach wjazdowych i wyjazdowych z miasta i głównych skrzyżowaniach. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Instalacje		
6.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie .	Zgodnie ze wskaźnikami w programach		
7.	Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.			
8.				
CEL III: AKTYWNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ				
Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnoprawnym w ich środowisku zamieszkania: a) wprowadzenie usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,	Liczba projektów	OPS, Urząd Miasta , MGOK, organizacje społeczne, instytucje kultury, oświaty, parafie, instytucje służby	Budżet miasta, instytucji, MRPIP-program ASOS, Senior +, środki zewnętrzne, PFRON, MZ

	b) zwiększenie liczby/miejsc świadczeń usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych c) utworzenie ośrodka rehabilitacji dla osób przewlekle chorych lub mobilnego punktu rehabilitacji na terenie gminy .		zdrowia, Dzienny Dom Senior +	
2.	Rozwój usług zdrowotnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców z wykorzystaniem miejskich i gminnych zasobów (np. promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia	Oferta usług		
3.	psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji). Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom	Liczba działań		
4.	najbliższego otoczenia - ulicy, osiedla. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i	Funkcjonujący wolontariat		
5.	niepełnosprawnymi. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Wskaźniki zgodnie w Programem.		

CEL IV: DYNAMICZNA GOSPODARKA, SEKTOR ROLNY I TURYSTYCZNY				
Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Rozwijanie alternatywnych źródeł dochodów w gospodarstwach rolnych, np. agroturystyka, turystyka.	Liczba miejsc pracy	OPS, Urząd Miasta, GKRPA, MGOK, szkoła, organizacje społeczne, w tym LGD, parafie	Budżet miasta, środki zewnętrzne EFS, EFRR i inne mechanizmy finansowe
2.	Opracowanie i realizacja nowego Programu Rozwoju Turystyki do 2032 roku.	Wdrażany program		
3.	Wzrost kursów autobusowych na trasie Łomża – Nowogród.	Liczba kursów		
4.	Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy, w tym: a) organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych, prac społecznie-użytecznych, b) wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, przygotowanie i realizacja projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży i osób wykluczonych.	Sprawozdanie OZPS		

Realizacja strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) Burmistrz Miasta- odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji,
- b) Rada Miejska - pełniąca bieżący nadzór nad realizacją,
- c) Zespół ds. Opracowania Strategii- uczestniczy w procesie monitorowania i spotkaniach roboczych,
- d) Koordynator wdrażania Strategii - OPS w Nowogrodzie, który:
 - gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
 - prowadzi monitoring,
 - przedkłada informacje z realizacji Strategii wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności OPS,
 - dokonuje ewentualnych korekt/aktualizacji harmonogramu minimum raz na cztery lata.

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

SYSTEM AKTUALIZACJI:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na cztery lata. Po ewentualnym wprowadzeniu zmian Koordynator przedstawi dokument do aktualizacji komisji i podczas Sesji Rady Miejskiej. Będzie też zobowiązany dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po konsultacjach i uchwaleniu przez Radę Miasta powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu ze środków:

- a) własnych zasobów samorządu ,
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą roczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od Zespołu ds. Opracowania Strategii, instytucji i grup środowiskowych, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z monitoringu Strategii będzie przedstawiana podczas sesji Rady Miejskiej przez Koordynatora w ramach sprawozdań rocznych OPS. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogród do 2032 roku ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej w mieście i gminie.

ZAKOŃCZENIE

Podczas wdrażania celów i kierunków Strategii ważne będzie zastosowanie przez jej realizatorów ośmiu zasad budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych; to jest:

1. Zasady samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasady przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasady solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasady pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. Zasady partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasady samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasady dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasady wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.